Bilaga
Datum
2026-10-29

Bilaga 4 Finansieringsinstrument

Jordbruksverket har undersökt möjligheterna att införa finansieringsinstrument i kapitlen för jordbruks- respektive fiskeripolitiken i den nationella och regionala partnerskapsplanen 2028–2034.

Jordbruksverket har övervägt finansieringsinstrument i form av lån och/eller lånegarantier, antingen som fristående åtgärd eller i kombination med befintliga investeringsstöd.

Jordbruksverket rekommenderar inte ett införande av denna typ av instrument i dagsläget. Det finns flera skäl till detta:

- Även om det finns utmaningar med kapitalförsörjningen inom vissa områden, är marknadsmisslyckandet relativt litet. Detta framgår av en tidigare genomförd förhandsbedömning på jordbruksområdet.
- Den målgrupp och inriktning där det finns ett marknadsmisslyckande samt ett sannolikt politiskt intresse för att införa ett finansieringsinstrument är för begränsade för att motivera införandet av ett särskilt instrument för det ändamålet.
- För att motivera den typ av satsning som det innebär att ta fram denna typ av instrument krävs det volym och kapital. Det är också en grundförutsättning för att finansmarknaden ska vilja delta. När kreditgarantier diskuterades ansåg finansmarknaden att 2 miljarder kronor var för lite. Mot bakgrund av den minskade budgeten under kommande planperiod framstår det inte lämpligt att göra den typ av satsning som skulle krävas, särskilt inte mot bakgrund av den smala målgruppen.
- I de fall där det finns ett gap mellan lånebehovet och finansieringsmarknadens erbjudande beror det framför allt på att låntagaren har svårt att ställa säkerhet för lånet eller att det bedöms saknas lönsamhet och återbetalningsförmåga. Problem med bristande säkerhet löses lämpligast med ett instrument som svarar mot den utmaningen, d.v.s. en lånegaranti. Det har dock inte funnits ett intresse på marknaden för att ta fram ett sådant instrument. Därför har ett finansieringsinstrument i form av lån övervägts. Problem med bristande lönsamhet eller återbetalningsförmåga löses dock lämpligast genom andra typer av åtgärder än lån. Investeringsstöd och riktade insatser för kompetensutveckling och företagsutveckling är några exempel. Sådana

åtgärder ingår redan som åtgärder inom den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken.

- Statliga stöd som riktas mot jordbrukets finansiering riskerar att leda till konkurrenssnedvridning mellan såväl jordbrukare som mellan olika kreditgivare. I ett upplägg som baseras på att någon eller några externa utförare ges i uppdrag att genomföra stödformen kan det finnas risk att dessa kan få fördelar. Även i urvalet av de jordbrukare som bli föremål för åtgärden kan snedvridningar uppstå i konkurrenskraften mellan enskilda företag.
- Om regeringen framöver väljer att göra en satsning på finansieringsinstrument bör man undersöka möjligheten att kombinera finansieringsinstrument med bidrag. Bidragsdelen kan då bestå av att en del av lånet inte behöver amorteras. Genom en sådan lösning skulle man kunna få de volymer och det kapital som krävs, samtidigt som förenklingar och effektiviseringsvinster skulle kunna uppnås.

Närmare om det lånebehov som inte möts idag

Från bland annat länsstyrelser, representanter för de berörda näringarna och en del långivare har framförts att det finns lånebehov som inte täcks av den befintliga kapitalmarknaden. Det gäller särskilt för unga jordbrukare med begränsad möjlighet att erbjuda fast egendom som säkerhet för lån. Behovet är särskilt uttalat i norra Sverige. Även jordbrukare som behöver investera i djurstallar och som saknar fast egendom som säkerhet pekas ut som känslig grupp. Kapitalbehov finns även för vattenbrukare, yrkesfiskare, ägare eller förvaltare av hamn eller landningsplats samt företag inom beredningsindustrin för fiskeri- eller vattenbruksprodukter.

Närmare om de skäl som talar emot införandet av finansieringsinstrument

Under 2023 respektive 2025 genomfördes förhandsbedömningar rörande behovet av finansieringsinstrument, en med fokus på vattenbruk och en med fokus på jordbruk. Båda avrådde från införande av finansieringsinstrument i Sverige.

Förhandsbedömningen om finansieringsinstrument inom jordbrukspolitiken föreslog att om finansieringsinstrument ändå skulle införas, borde det vara i form av lånegarantier. Utredarna föreslog i så fall en ram på två miljarder kronor. Förhandsbedömningen om finansieringsinstrument inom fiskeripolitiken föreslog att om finansieringsinstrument ändå skulle införas, borde det vara i form av lån. Att garantier borde passa bättre än lån uttrycktes från kommissionens rådgivningsfunktion fi-compass vid ett informellt möte i juli 2026. Regeringskansliets samtal hösten 2025 med ett antal aktörer på svensk finansmarknad tydde dock på att intresset för att hantera garantier var obefintligt.

Några potentiella långivare uttryckte vid Regeringskansliets sonderingar 2025 att hantering av ett låneinstrument kan vara intressant under vissa förutsättningar. Jordbruksverket har därför tittat på möjligheten att införa ett finansieringsinstrument som tillhandahåller topplån för stora investeringar i till exempel stallbyggnader. Långivare kommer dock knappast att bevilja några bottenlån om grundproblemet är bristande lönsamhet. Detsamma gäller vid t.ex. bristande säkerhet i form av otillräckliga värden i mark och annan fast egendom eller p.g.a. att man inte har haft möjlighet att visa på sin förmåga som företagsledare. Bankerna framhöll också att målgruppen och det belopp på två miljarder kronor som nämndes i förhandsbedömningen för jordbrukssektorn var för litet för att sätta upp den digitala infrastruktur som behövs för att sköta ett finansieringsinstrument. Inom fiskeripolitiken är det belopp som nämndes i förhandsbedömningen femtio miljoner kronor.

I de fall representanter för näringarna har uttryckt behov av ett finansieringsinstrument har de framhållit att det inte får ske på bekostnad av investeringsstöd i form av bidrag. Men budgeten är begränsad och införandet av ett finansieringsinstrument skulle medföra att annat behöver prioriteras ned.

I de enkätsvar Jordbruksverket fått in från intressenter i näringen sommaren 2026 var intresset för finansieringsinstrument som ny åtgärd relativt lågt.